

*Z vedeckého života
From the sphere of science*

170 rokov družstevníctva na Slovensku

170 years of cooperative movement in Slovakia

Význam družstevnej formy podnikania v mnohých oblastiach ekonomiky, aktuálna situácia a výhľad družstevníctva v Slovenskej republike boli hlavnou náplňou konferencie „Samuel Jurkovič – 170 rokov družstevného hnutia na Slovensku“. Podujatie zorganizovala v Bratislave 19. mája Družstevná únia SR.

Prvé družstvo na našom území pod názvom Spolok gazdovský sa zaoberalo sporením a poskytovaním úverov pre svojich členov. Založil ho v Sobotišti 9. februára 1845 Samuel Jurkovič. So zhoršovaním sociálno-ekonomických podmienok v neskoršom období začali na území vtedajšieho Uhorska, vznikať aj svojpomocné družstvá, ktoré zásobovali členov lacnejšími základnými druhmi potravín (chlebom, mliekom, cukrom, mäsom a pod.). Prvé spotrebné družstvo - Potravný spolok založil v Revúcej na jeseň roku 1869 Samuel Ormis. V roku 1894 pôsobilo v hornom Uhorsku 34 družstiev rôzneho zamerania a na konci prvej svetovej vojny ich počet narástol na 233. Po roku 1948 zanikli na Slovensku úverové družstvá aj roľnícke vzájomné pokladnice, ale na základe zákona o jednotných roľníckych družstvách sa začali zakladať družstvá, ktoré pôsobili v odvetví poľnohospodárstva. Po roku 1989 sa družstevníctvo stalo terčom obvinení a tvrdení, že nemá v trhovom hospodárstve opodstatnenie. Ku koncu roku 2014 však bolo v Slovenskej republike evidovaných 1 542 družstiev, z toho 51,6 % tvorili mikropodniky do 9 zamestnancov.

V roku 1950 vzniklo spotrebné družstvo Jednota, ktoré pôsobilo v oblasti maloobchodného predaja potravinárskeho tovaru na slovenskom vidieku. V novembri 1968 bol založený Slovenský zväz spotrebných družstiev (SZSD) ako riadiaci orgán a družstevný obchod začal vstupovať aj do slovenských miest. Po transformácii ekonomických podmienok pôsobilo spotrebné družstvo Jednota ako záujmové združenie a v roku 1994 prešlo opäť na formu družstva. Vytvorené boli tri regionálne organizačné zložky: Coop Tatry, Coop Slovakia a Coop veľkonákupňa. V roku 1998 sa zložky integrovali do spoločnej nákupnej organizácie spotrebných družstiev – Coop Centrum. V roku 2002 sa SZSD a Coop Centrum spojili a vytvorili strešnú inštitúciu spotrebného družstva Coop Jednota Slovensko, ktorá riadi a realizuje spoločnú nákupnú politiku od dodávateľov, spoločný marketing a public relations. V súčasnosti prevádzkuje 2 226 predajní, z toho 1 832 pod názvom Coop Potraviny, 376 Coop Supermarket a 18 Coop Tempo.

Ing. Ivan Masár